

Porážka Sasíků u Skalický před 260 lety

Ivo Holas

Po smrti posledního přímého mužského potomka habsburské dynastie, císaře Karla VI. v říjnu 1740, nastoupila Pragmatickou sankcí na osiřelý trůn jeho dcera Marie Terezie. Toho využili okamžitě okolní panovníci spříznění s rakouskými Habsburky. Bavorsko, Prusko, Sasko a Španělsko vystoupily s dědickými nároky a neváhaly použít ani zbraní. Začala válka o dědictví rakouské. Prusové obsadili koncem roku 1740 Slezsko. V listopadu následujícího roku 1741, vpadli Sasové a Bavoři s podporou francouzských jednotek do Čech. V prosinci 1741 vtrhli na Moravu ze severu Prusové. Morava měla podle tajných ujednání připadnout saskému kurfiřtu a polskému králi Augustu III., proto sem z Čech pospíchala i saská vojska. Na svém postupu Moravou se Prusové dne 27. prosince 1741 zmocnili Olomouce. V Olomouci Fridrich II. soustředil armádu, která se skládala z 15.000 Prusů, 13.000 Sasů a 5.000 Francouzů.

V lednu 1742 se nepřátelské oddíly objevily v Letovicích, odkud vysílaly své jízdní jednotky do okolí. Dne 7. února ráno pochodovala velká část pruské armády z Jedovnic, přes Blansko, Černou Horu do Kuřimi, kam dorazila až v odpoledních hodinách. Obtížný pochod po zasněžených a zledovatělých cestách, donutil jízdu i se samotným pruským králem Fridrichem II. sesednout a jít pěšky. V Kuřimi se pak usídlil generální štáb celé armády, 9. února vyjel pruský král s doprovodem až na výšiny k Rečkovcům. Odtud pak pozoroval mlhami zahalené a dobře opevněné Brno, kolem něhož se již začaly rozmísťovat jeho jednotky. Brněnští obránci však nemínili pasivně vyčkávat. K výpadům vně městských hradeb bylo připraveno 250 husarů z Bellesnayova husarského regimentu pod velením rytmistra Baboczeyho. Husaři představovali aktivní složku obrany Brna, třebaže vzhledem k svému počtu mohli bojovat jen v nejbližším okolí pevnosti. Jejich taktika nenadálých útoků, zejména z boků a týlu nepřátelských formací, neustálé zneklidňování a demoralizace nepřátelských jednotek slavila brzy své úspěchy. Ani svírající se nepřátelská blokáda Brna neomezila jejich výpady z pevnosti. Rytmistr Baboczey vyplenil 5. března v Boskovicích pruský sklad, přivezl do Brna 70 vozů s potravinami a přivedl zajatce, jednoho důstojníka a tři vojenské pekaře.

Poněvadž se dalo očekávat, že oblehatelé přikročí k násilným odvodům všech mužů schopných vojenské služby v širokém okolí, vyrazil z Brna rytmistr Ferencz Imeri s 250 husary směrem k Tišnovu, aby mezi venkovany rozhlásil patent umožňující mu brát k sobě do stavu všechny mladé, silné a bojeschopné muže. Současně se Imeri prostřednictvím špeha dozvěděl, že právě před Velkým pátkem 22. března 1742, vy-

razilily tři kompanie saských dragounů Rechenbergova regimentu z Tišnova do Blanska. Sašové před tím ještě vyslali ubytovací oddíl do Černé Hory, kde hodlali přenocoval.

Imeri si se svými husary počíhal na bezstarostně jedoucího nepřítele poblíž cesty za Skalický do Lažan, Zaskočení Sasové neměli šanci, moment překvapení a údolí kterým projížděli, neskýtalo žádnou možnost k účinné obraně. Zakrátko byli Sasové s velkými ztrátami poraženi. Jejich velitel podplukovník Pflug, jeho syn, tři kapitáni, čtyři poručíci, dva praporečci, jeden vojenský auditor a praporečník s dalšími prostými vojáky celkem na sto padesát Sasů se vzdalo. Zbytek dragounů, zůstal ležet na bojišti. Husaři ukořistili veškerá jejich zavazadla a koně. Z Imeriho oddílu padli čtyři muži, jeden strážmistr a pěl mužů bylo těžce raněno. Se zajatci, k nimž v Černé Hoře přibyl ještě kapitán s 18 muži, se Imeri vrátil o Velkém pátku dne 23. března 1742 do Brna, kde se právě konalo velké procesí. Polní maršálek Seherr-Thoss pak vybral mezi zajatci trubače a poslal ho se zprávou o katastrofě Rothenbergových dragounů saskému generálu Rochowovi do Modřic.

Stará kronika městečka Bystřice nad Pernštejnem, založená roku 1705 o tom píše: „Potomně právě na Velký pátek souce v Tišnově asi půldruhého tisíce saských kyrysarův přes pět set od těch k Černej Hoře marchirovali, u Skalický od brněnských husarův málo který z nich utéci mohl. na místě pobiti, postřeleni, v půli přese-kávání a ostatních asi půl třetího sta zajatých do Brna odvedeno a zavřeno bylo. Tenkrát skalieští, šteřovští (všechovičtí), malostovicští, oujezští, noziřovští, lažanští, lipůvští sedláci mnoho zboží a statkův nabyli, neb tech Sachsův jejich špižní a jiné vozy jim všechny v rukách zůstaly, které oni mimo těch mrtvých těl visitýrovali a plundrovali. Posledně ty Sachse z Moravy marchirující až do Oustupa blíž Olešnice stíhali a případnouce před svítáním do tej vsi tam mnoho Sachsův postřelili, pobili a blízko 400 mužův i z oficírami a mezi jinšima ze šesti kusy do Brna za kořist sebou přivedli.“

Dne 29. března 1742 obdržel rytmistr Imeri rozkaz dopravit k rakouskému armádnímu sboru 110 koní ukořistěných u Skaličky. S poručíkem Perlelanem a dobrovolnickým kapitánem Strzedonym jako průvodcem a s nezbytným mužstvem se Imerimu podařilo proniknout severozápadně od

Brna přes Tišnov nepřátelskými liniemi a po překonání mimořádných obtíží, způsobených zejména záseky, které pořídili moravští sedláci na svou obranu, přivedl koně k Batthyányovu regimentu do Telče. Polní maršálek Seherr-Thoss informoval panovnici Marii Terezii o zdařilém přepadu u Skaličky a o tom, že nejlepší ukořistěné koně rezervoval pro husary po 30 zlatých za kus.

Další porážku utrpěli Sasové u Ústupuv v následujícím měsíci dubnu (asi 9. nebo 14. dubna). Podrobněji o ni psal ve Vlastivědných listech Boskovická (březen 1970, č. 1) olešnický kronikář Josef Višinka.

Obležení Brna nakonec skončilo pro nepřítele nezdarem a proto se již 3. dubna začali Prusové a Sasové stahovat. Blansko bylo tehdy snad trochu ušetřeno, protože bylo majetkem pruské rodiny Gellhornů. Tehdejší majitel Blanska Arnošt Julius Gellhorn, vstoupil do jejich služeb a jako plukovník s

nimi posléze odešel. Teprve později však využil vyjednávání mezi Marii Terezií s Fridrichem II., dosáhl na císařovně milost a vrátil se zpět do Blanska. Samozřejmě, že mnohá města, městečka i vesnice měly s průchody těchto vojenských jednotek spoustu problémů a značná vydání. Zajímavé doklady o lom nalezneme i v boskovické pobočce okresního archivu Blansko. Na příklad ve fondu obecního úřadu Svitávka najdeme zápis z 12. dubna 1742, co všechno bylo vydáno při dvou „maršech“ saského vojska. Bylo to příkladně: „Jídlo a pítí, voves, se dávalo a platit se muselo - 33 rýnských 38 krejcarů, generálovi 100 rýnských, rytmistrovi za jeho slibování, že již žádný vojsko nedostanem. 26 rýnských, buchmistrovi Disereti 2 rýnské, obrstleitnantovi za oficírský porty (porce) 51 rýnských 12 krejcarů, sekretářovi za jeho slibování, že žádný kvaltem se nevezmou (však se pobrali), 8 rýnských za 14 mázů vina po deseti krejcařích činí 2 rýnský 20 krejcarů. Svíček vydáno, a za ně - 32 funtů - 6 rýnských 22 krejcarů, za chléb do Boskovic pro oficíry 27 krejcarů, za kořalku 102 mázy po 12 krejcařích činí 20 rýnských 24 krejcarů, za kořeni 30 krejcarů. Co na tři bečky piva doplaceno 25 krejcarů, 2 denáry. Do Zboňka na porce odesláno 4 centy 24 funtů a másla 26 funtů, to je 18 rýnských. Dvěma vojákům dáno za chléb 29 krejcarů. Vážanským dali jsme sousedům 49 rýnských hotových. Ovsa vydáno pro generála 200 měřic, rytmistru 40 měřic“.

K pobytu Sasů v našem okolí se vztahuje pověst „Poklad u Žebráckého lesa“ kterou uveřejníme v příštím čísle.

